

ריבוןה של תורה

כתובת המערכת: מודיעין עלילתי, חסילת יוסף 3/10. טל' 08-9744220 © דוא"ל לתגובות ורשימת תפוצה: rg5740@gmail.com

וּרְפָא יִרְפָא

החטא הוא הסיבה לכל המחלות

והגרא"א דסלר יסד ב'מכתב מאליהו' (חייג עמי 172), ששיטות הרמב"ם והרמב"ן אינן חלוקות, וכל אחת מהם עוסקת במדרגה אחרת של עבודת ה'. שהנה, לעומת מי שרגיל להסתכל במבט הטבעי, וסובר שהתפשטות המחלה תלויה בהתפשטות החיידקים, יודע המתבונן במבט הרוחני, שהתפשטות המחלה מורה שטומאת החטא מתרבה בו. כי החטא הוא הסיבה לכל המחלות, והתופעה הטבעית היא תוצאה מזה. ולכל חטא, בהתאם לקלקול הרוחני המיוחד לו, יש השפעה על מצב בריאותו של אבר מסויים.

ולכך, בזמן שהיה עם ישראל במדרגה העליונה, שבה השיגו השגה בהירה ושלמה בדרכי השי"ת, היתה הרפואה בדרך הבחינה הרוחנית, והיו דורשים ומבקשים מנביאי ה', את התיקון הרוחני לכל חולי. ומי שנמצא במדרגה כזו, ודאי שחטא יחשב לו אם ילך לדרוש ברופאים, ואף הרמב"ם מודה בזה. ועל מדרגה זו טבע הרמב"ן את אמרתו, 'מה לרופאים בבית עושי רצון השם'.

אבל בדורות האחרונים הניצבים במדרגה התחתונה, שבה מבחין האדם בסיבות הטבעיות של החולי, אף השי"ת מסתיר את הנהגתו, ומנהיג את האדם באמצעות סיבות טבעיות. ובודאי שאדם שזוהי מדרגתו, ומונע עצמו מלהשתמש בדרכי הטבע, לאיוולת תחשב לו, כי עבודת האדם צריכה להיות לפי מדרגתו, והינו משלה את עצמו בעבודה שאינה תואמת את ענינו. ולאדם כזה נתכוון הרמב"ם בדבריו.

דברי ה"ט"ז בענין המצוה והרשות שברפואה

ולמרות שתי ההנהגות הנפרדות הללו, כתב המכתב מאליהו, שגם בדורנו שבו אוחזים אנו במדרגה התחתונה, צריך האדם ליתן אל לבו, שישנה מדרגה עליונה שבה אין מתרפאים בדרך הטבע, אלא ע"י תיקון החטא. וזאת כדי שיבין שאף שעליו להתרפא בדרך הטבע בהתאם למדרגתו, מוטלת עליו החובה להתעורר וללמוד כי החטא הוא הסיבה האמיתית למחלתו, וע"י כך יהרהר בתשובה וינצל מכל פגע ומחלה.

ונראה שדברים אלו עומדים ביסוד דברי ה"ט"ז בענין הרפואה. שהנה כתב ה"ש"ע (וי"ד דעה סימן שלו, א), 'נתנה התורה רשות לרפואה. ומצוה היא. ובכלל פיקוח נפש הוא. ואם מונע עצמו, הרי זה שופך דמים'. והקשה ה"ט"ז (סק"א), שאם הרפואה היא מצוה, מדוע נקראה בשם רשות. וביאר, שהרפואה האמיתית היא על ידי בקשת רחמים משמים, אלא שלא תמיד זוכה האדם לכך, ולכן צריך לעשות רפואה על פי טבע העולם. והשי"ת הסכים לזה, ונתן הרפואה ע"י טבע הרפואה. וכיון שבא האדם לידי כך, יש חיוב ומצוה על הרופא לעשות רפואה. והיינו כהמכתב מאליהו, שהאדם צריך לנהוג כפי מדרגתו, ולהשתמש בדרכי הרפואה, ומצוה היא בעבורו, אף שבנקודת האמת, הרפואה תלויה בתיקון הרוחני.

'רשיון' הרפואה שהעניקה התורה הקד' לרופאים, לרפא כל חולי ומְדוּה, נדרש מהפסוק "ורפא ירפא" שנאמר בפרשתנו (כא, יט). וכדברי חז"ל (ברכות ט), 'ורפא ירפא, מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות'. ובספר **מאור עינים** (ליקוטים), ביאר זאת באופן נפלא, 'שאיילו לא היה כתוב בתורה ורפא ירפא, לא היה יכול הרופא בשום אופן לרפאות. וזהו **מכאן** שניתנה רשות לרופא, דהיינו **שעל ידי התיבות 'ורפא ירפא' יש כח ויכולת לרפוא לרפאות**, ומחן נשתלשלה חכמת הרפואה. ואותן התיבות, הן הן החיות של הרפואה'.

מה לרופאים בבית עושי רצון ה'

ברם, עצם ענין הרפואה אצל עובדי ה', נתון במחלוקת גדולה בין רבותינו הראשונים. וכמאמר **הרמב"ן** (ויקרא כו, יא) מה לרופאים בבית עושי רצון ה'. ואימרה זו שזורה בדבריו הידועים בסוגיית הרפואה (שם), 'כי בהיות ישראל שלמים, לא יתנהג ענינם בטבע כלל, כי יברך ה' לחמם ומימם, ויסיר מחלה מקרבם, עד שלא יצטרכו לרופא, ולהשתמר בדרך מדרכי הרפואה כלל. וכן היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה, גם כי יִקְרָם עוון שִׁנְלוֹ, לא ידרשו ברופאים אלא בנביאים. ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון ה', אחר שהבטיח והסירותי מחלה מקרבך. והוא מאמרם (ברכות ט) 'שאיין דרכם של בני אדם ברפואה אלא שנהגו', שאילו לא היה דרכם ברפואה, יחלה האדם כפי עונש חטאו, ויתרפא ברצון ה', אבל הם נהגו ברפואה, והשם הניחם למקרי הטבעים.

וזו היא כוונתם באמרם (ברכות, שם) 'ורפא ירפא, מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות', לא אמרו שניתנה רשות לחולה להתרפאות, אלא כיון שחלה החולה ובא להתרפאות כי נהג ברפואה, ולא היה מעדת השם שחלקם בחיים, אין לרופא לאסור עצמו מרפואתו, בעבור שיאמר כי השם לבדו הוא רופא כל בשר, שהרי כבר נהגו עכ"ד.

חזקיה הפלך גזז את ספר הרפואה

ומנגד, מצינו בדברי **הרמב"ם בפירוש המשניות** (פסחים פ"ד) שכתב, 'פירשו לי, ששלמה חיבר ספר רפואה, שאם חלה אדם באיזו מחלה, פנה אליו ועשה כמו שהוא אומר ומתרפא, וראה חזקיה שלא היו בני אדם בוטחים בה' אלא בספר הרפואה, וגנזו. וייחסו בזה לחזקיה סכלות שאין ליחס דוגמתה אלא לגרועים שבהמון. ולפי דמיונם, אם ירעב אדם ופנה אל הלחם ואכלו, האם נאמר שהסיר בטחונו מה'. וכמו שאני מודה לה' בעת האוכל, שהמציא לי דבר להסיר רעבוני ולהחיותני ולקיימני, כך אודה לו על שהמציא רפואה המרפאה את מחלתי'.

ונמצא, שדעות חלוקות הן בענין ריפוי החולאים. דעת הרמב"ן, שדורש ה' לא ידרוש ברופא, ואין לרופא חלק בבית עושי רצון ה'. ודעת הרמב"ם, שכשם שאדם רעב, מותר וצריך הוא לאכול, ואין בזה שום חסרון באמונה, כך החולה צריך ומותר לו לדרוש ברופא, ולהשתמש ברפואה טבעיות, ולהודות להשי"ת שברא רפואה בעולמו.

בהתאמץ הנשמה בעבודת ה' יתגבר כח הגוף

וב'ציץ אליעזר' (ח"י, רמת רחל פ"כ) כתב, שמדברי הרמב"ן ניקח יסמי מרפא רוחניים לשמירה, שלא תאונה לנו רעה, ונגע לא יקרב באהלנו, כי להיות ישראל שלמים יסיר ה' מחלה מקרבם עד שלא יצטרכו לרופא. והוסיף, שגם אם נאמרו דברי הרמב"ן רק להיות כלל ישראל במדרגה קדושה, מ"מ יש ללמוד שאף בכל יחיד הדבר כן, מדברי **האבן עזרא** בסוף פרשתנו (בב, כה) שכתב, כי בהתאמץ הנשמה בעבודת ה', יתאמץ ויתגבר כח הגוף שיקבל האדם מהשמים, **ולא ידע שום חולי ומכאוב**.

בכח המצוה לרפא את האדם

וב'אמונה ובטחון' לחזון איש (פרק ה), כתב ליישב קושית הרמב"ם הנ"ל, בדבר החילוק שבין רפואה לאכילה ובין חולי לרעב. שהרעבון איננו עונש, והאכילה היא עבודה לפניו ית', כי שולחנו של צדיק כמזבח. ולעומת זאת, החולי הוא עונש, ולכך ראוי לחולה להתחזק בתשובה ובבקשת רחמים, אלא שניתנה רשות להתרפא, כי בני עליה מועטים. וכן כתב החתם סופר, והוסיף, שהיות ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם נגזר עליו מלמעלה, ולא עביד הקב"ה דינא בלא דינא, צריך האדם לחקור אחר הסיבה הראשונה למחלה, שהוא החטא שגרם לו לבא לידי חולי, וישוב הימנו, ויתפלל לה' וירפאהו.

ואכן מצינו **בדעת זקנים** (שמות טו, כז) עה"פ "אני ה' רופאך", כי אני ה' המזהירך, שלא תעשה דבר המביאך לידי מחלה וכאב. **שעבירה מביאה לידי מחלה, והמצוה היא רפואה לאדם**. ללמדך, שהקלקול הרוחני הינו השורש לקלקולי הגוף ותחלואיו, ולכך מסוגל כח המצוה לרפא ולתקן את קלקולי הרוח, ואת קלקולי הגוף הנובעים מכך.

עסוק בתורה שהיא רפואה לכל הגוף

וידועים דברי חז"ל (ערובין נד.), שהחש בכל אבר מאיבריו וכן החש בכל גופו יעסוק בתורה, שהיא רפואת הגוף. וכן נתבאר במדרש (תנחומא יתרו ח), 'אמר הקב"ה, אין מכה שאין לה רפואה, **אם מבקש אתה שלא יגיע לגופך צרה, עסוק בתורה שהיא רפואה לכל הגוף**'.

וביאור הענין הוא על פי דברי **המהרש"א** (ח"א שבת סז.), שרפואת הנפש היא השורש לרפואת הגוף, כיון שכל חולי שבא על האדם, מקורו בחולי רוחני, הנובע מחמת עבירות וחטאים. וכאשר האדם עמל בתורה שהיא רפואת הנפש, ממילא זוכה לרפואת תחלואי גופו. כיון שיש בכח התורה לתקן את כל קלקולי הנפש המשפיעים על כל אבר פרטי ומסויים בגוף. ובדרך זו פירש את הפסוק (שמות טו, כז) "אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך וגו', כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך, כי אני ה' רפאך", דהיינו שעל ידי ששומעים בקול ה', ועמלים בתורה ובמצוות, זוכים לרפואת הנפש והגוף.

מי שחי בשלום עם הרחוק והקרוב זוכה ל"אמר

ה' ורפאתיו"

והנה הפסוק "ורפא ירפא" נאמר בענין "וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרוף". ולכאורה התיבות "וכי יריבון אנשים" מיותרות, ודי היה לומר "וכי יכה איש את רעהו". והחתם סופר ביאר זאת ע"פ הרמב"ן הנ"ל, שפסוקים אלו עוסקים במי שאינו בוטח בה' ודורש ברופאים, ולכך צריך המִפְּה לשלם את דמי רפואתו. ולכאורה יש להבין, מנין מוכח שבאדם שחלקו עם רופאי בשר ודם דיבר הכתוב.

וביאר **החתם סופר**, שהנה נאמר (ישעיהו נז, יט) "שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו", והיינו כי רק מי שחי בשלום עם מכריו זוכה למרפא מה', אך מי שהוא בעל מריבה ומחלוקת, נמסר לרופאי בשר ודם. ולכך נאמר "וכי יריבון אנשים", להורות שהניצים הללו היו בעלי מריבה, ולכך "ורפא ירפא", שניתנה רפואתם לרופאי בשר ודם.

ובהבדל שבין הרפואה מאת ה' לרפואת בשר ודם, יעויין בדברי **רבינו בחיי** (פסי יט) שכתב, 'כל רפואה בבשר ודם לא מצאנוהו בכתובים כי אם בדגש, כמו (ירמיה נא, ט) 'רפינו את בבל'. אבל אצל הקב"ה מצינו בְּרָפָה, כמו שכתוב כי אני ה' רופאך. והטעם בזה, כי הרפואה בבשר ודם אינה אלא ע"י צער וטורח, שצריך לסבול הסם או המשקה המר, **אבל רפואה של הקב"ה בנחת, ללא צער כלל, כי ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה**'.

"באחד באדר משמיעין על השקלים"

קורא נכבד! ידוע ומפורסם גודל מעלת נתנת מעות "זכר למחצית השקל" שמכפרים ומטהרים את הנפש. וכבר פסק מרן הראש"ל צ"ח הגר"ע יוסף שליט"א בשו"ת יחווה דעת (ח"א סי' פו') שהמצוה המהודרת היא לתרום את המעות לעמלי תורה, ובפרט לכוללים שבהם לומדים הלכה למעשה, שהם בבחינת "שערים המצויינים בהלכה". ועל כן הננו פונים ומבקשים מכל ידידינו ותומכינו לתרום את מעות "זכר למחצית השקל" לטובת הכולל הקד'. וכל התורמים והמסויעים יזכו לשפע ברכה והצלחה ברוחניות וגשמיות בזכות החזקתם בלומדי התורה. לתרומות נא ליצור קשר בטל' 089452903. כמו כן ניתן לתרום ע"י הפקדה בבנק הדואר מס' ח-ן 8795528.

התורמים הקבועים יכולים לתרום דרך ההוראת קבע.

העלו מוקדש לע"נ
הרב ישי בן סעדיה זצ"ל שרעבי יששכר בן מזל ז"ל יעקובוב אליהו בן זוהרה ז"ל אטיאס ארנונה בת שלמה ע"ה וסרמן ג'יראן רבקה בת מלכה ע"ה מט"יה בת שרה ע"ה וישמן סוזן סולטנה בת שמחה ע"ה הדס בת מלכה ע"ה יאיר רחל בת ג'ריה ע"ה אוזן ת.נ.צ.ב.ה

העלו מוקדש לע"נ
אברהם בן לאה ליסה ז"ל פוגל לילי בת זאיה ע"ה הוד רבקה בת שרה ע"ה עם שלם שאול בן מרים ז"ל נריאן שלום בן יחיא ויהודית ז"ל שלומי ברכה בת אהרון ע"ה סעיד מיכאל בן יוכבד אביגיל ז"ל חנוך יהודה בן יצחק ז"ל שמעוני רחמים בן יעקב ז"ל אמנו ת.נ.צ.ב.ה

העלו מוקדש לע"נ
ברק בן רחל ז"ל צברי יצחק בן תמו ז"ל אביסדיד רוג'ית בת מנטה מרגלית ע"ה זרוק סעדיה בת זוהרה ע"ה יאיר רחל בת חיה ע"ה ורשבסקי שמואל בן מרים ז"ל מעודה נעימה בת שרה ע"ה משה אברהם בן טאוס ז"ל סלמי ת.נ.צ.ב.ה

העלו מוקדש לע"נ
ר' בנימין בן משה ז"ל קומה סרח שרה בת רחמה ע"ה קדמה צביה בת סרח ע"ה דוד נאו"ה מזל בת תאג'ה ע"ה סלמי שרה בת זיהרה ומשה ע"ה מעודה שרה זהרה בת דוד ע"ה גדסי שרינה בת לואיזה ע"ה מזוז אביתר בן יחיא בן סעיד ז"ל מרחבי ת.נ.צ.ב.ה

קורא נכבד! עלון זה יו"ל כחלק מפעילויות מוסדות "דרכי תורה" החובות. בנוסף לכך קיימים: כוללים לאברכים מצויינים. בימ"ד להוראה ולרבנות. כולל ערב. כולל בין הזמנים. כולל יום שישי. כולל פנסיונרים. קרן "פוחת את ידך" – סיוע למשפחות נצרכות. וכן הנצחה לע"ג הנפטרים. **אם ברצונך להיות שותף למפעל אדיר של תורה וחסד במשך כל ימות השנה, צור קשר עם הנהלת המוסדות, והבא ברכה אל ביתך!**